

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Vapaaehtoistyön merkitys

Saalem-seurakunnalle

- ja mitä se antaa vapaaehtoistyöntekijälle

Ida Tahkolahti

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(muodossa 4/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Ida Tahkolahti

Opinnäytetyön nimi: Vapaaehtoistyön merkitys Saalem-seurakunnalle ja mitä se antaa vapaaehtoistyöntekijälle

Sivumäärä: 26 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja: Tarja Nyman

Työn tilaaja: Helsingin Saalem-seurakunta

Tarkastelen opinnäytetyössäni vapaaehtoistyön merkitystä Helsingin Saalem-seurakunnalle. Tarkoitukseni on myös selvittää, mitä vapaaehtoistyö antaa Saalem-seurakunnan vapaaehtoistyöntekijöille. Yritän selvittää Saalem-seurakunnan haasteet koskien vapaaehtoistoimintaa, aina rekrytoinneista organisaation toimintaan nyt ja tulevaisuudessa. Pysin myös haastatteluilla selvittämään, vapaaehtoisten tarinoiden kautta, miten he ovat päätyneet vapaaehtoisiksi. Alun teoriaosuudessa esittelen helluntailiikkeen ja Helsingin Saalem-seurakunnan sekä vapaaehtoistoiminnan, jonka jälkeen kuvaan tutkimusmenetelmäni ja esittelen haastatteluaineistoni. Lopuksi käyn läpi tutkimusaineiston tulokset ja esitän johtopäätökseni ja totean myös jatkotutkimuksen tarpeen.

Opinnäytetyöni tutkimusaineiston muodostivat laadulliset eli kvalitatiiviset tutkimukset. Tutkijana käytin puolistrukturoitua haastattelumuotoa, joka salli enemmän tai vähemmän järjestelmällisen haastattelutavan. Tutkimus suoritettiin haastatteleamalla kahta (2) Saalem-seurakunnan työntekijää ja neljää (4) vapaaehtoista. Tutkimusaineisto on litteroitu, analysoitu ja aineistosta on pyritty löytämään keskeinen anti tutkimustehtäväni kannalta.

Yksi opinnäytetyöni keskeisimmistä tutkimustuloksista oli, että Saalem-seurakunnan suurin haaste tulevaisuudessa on vapaa-aika. Vapaa-ajasta kilpaillaan tulevaisuudessa yhä enemmän ja se on samassa kategoriassa kuin vapaaehtoistyö. Aineistosta selvisi myös, että vapaaehtoisten haastateltavien näkemykset omasta motiivistaan olivat keskenään täysin yhteneväiset kuin Saalem-seurakunnan työntekijöiden näkemys vapaaehtoistensa motiiveista. Tutkimuksesta selvisi lisäksi vapaaehtoistyön ehdoton välttämättömyys Saalem-seurakunnan olemassaoloon nykyisellään.

Opinnäytetyöni perusteella Saalem-seurakunnan vapaaehtoistoiminta edustaa vapaaehtoisten toivomaa yhteisöllistä toimintaa ja antaa siten heille kaikille sopivan kanavan toimia. Tutkimukseni paljasti kuitenkin tietyn tärkeän haasteen, joka liittyy tulevaisuuden muuttuvaan maailmaan, yhä kasvava kilpailu vapaa-ajasta. Tätä tulee tutkia lisää Saalem-seurakunnan näkökulmasta ja löytää siten uusia keinoja ja kanavia vastaamaan haasteeseen.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, vapaaehtoistyöntekijä, kansalaistoiminta, altruismi, motiivi

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in NGO and Youth Work

Author: Ida Tahkolahti
Title: The importance of voluntary work to Saalem Church and it's members
Number of Pages: 26 and 2 appendix pages
Supervisor: Tarja Nyman
Subscriber: Saalem Church

The purpose of this thesis is to explore the meaning of voluntary work for the Saalem Church and to provide insight to the thoughts of voluntary workers. Additionally, this study aims to find out the future challenges that Saalem is facing concerning voluntary work.

In the theoretical part of this thesis, I examine motivational factors for voluntary work. I also review differences between civic and voluntary work. Furthermore, I describe the roots of Pentecostal Movement and Saalem Church.

The data was collected from six interviewees of which two are employees and four are volunteers in the Saalem Church. The interviews were conducted as semi-structured thematic interviews.

The respondents commonly stated that their most important motivational factor for carrying out voluntary work is their belief and strong commitment to serve Saalem Church and its members. The respondents did not consider voluntary work as work but more as a way of living.

The findings indicate that the biggest challenge for Saalem Church is the lack of people's free time, and specifically, how much of their free time people are willing to use for voluntary work. The findings also indicate that Saalem Church enables everyone to practice voluntary work because of their own will and on the area where they feel comfortable. Further research is required to explore more how people use their free time in the constantly changing world.

Keywords: Voluntary work, volunteer, motivation, altruism, Civic activity

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	HELLUNTAILIIKE JA SAALEM-SEURAKUNTA.....	6
2.1	Helluntailiike	6
2.2	Helsingin Saalem-seurakunta	7
3	VAPAAEHTOISTOIMINTA.....	7
3.1	Kansalaistoiminta.....	7
3.2	Motivaatiotekijät.....	9
3.3	Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa	9
3.4	Vapaaehtoistoiminta Saalem-seurakunnassa	10
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	13
4.1	Henkilökunnan yksilöhaastattelut	14
4.2	Vapaaehtoistyöntekijöiden yksilöhaastattelut	15
4.2.1	Mikä on henkilökohtainen tarinasi?.....	16
4.2.2	Mitä vapaaehtoistyö antaa sinulle?	17
4.2.3	Suosittelisitko vapaaehtoistyötä ja kenelle?	17
5	AINEISTON TULOKSET	18
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	21
6.1	Luotettavuus ja eettisyys	21
6.2	Itsearviointi.....	21
6.3	Tutkimuksen yhteenveto ja keskeiset johtopäätökset	23
6.4	Lopuksi.....	23
	LÄHTEET	25
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni perehdyn Helsingin Saalem-seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Tavoitteenani on tutkia vapaaehtoistyön perimmäistä ajatusta ja sen merkitystä Saalem-seurakunnalle. Mikä on sen vaikutus Saalemille ja miten sitä koordinoidaan ja hallitaan. Lisäksi pyrin selvittämään miten Saalem on varautunut tulevaisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin. Tämä ei ole varsinainen tilaustyö, vaan innostus tähän opinnäytetyöhön sekä sen mahdollisesti tuottamiin kehitysideoihin lähti puhtaasti omasta kiinnostuksestani Saalem-seurakunnan vapaaehtoistyötä kohtaan. Saalem-seurakunta pohti tämän tilaustyön tarvetta pitkään ja lopulta päätti, että sen voi toteuttaa.

Vapaaehtoistyö on nimensä mukaisesti työtä, jota tehdään jonkin tärkeäksi koetun asian hyväksi ja josta ei makseta palkkaa. Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa, iästä, asuinpaikasta tai muista ominaisuuksista huolimatta. (Kansalaisareena 2019.)

Suomalaisista noin kolmannes tekee vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistoiminnalla on suuri yhteiskunnallinen rooli, koska se lisää ihmisten ja koko yhteiskunnan hyvinvointia. Vapaaehtoisuus on merkityksellistä sekä tekijälle että saajalle. Vapaaehtoistoiminnalla voidaan auttaa yksinäisiä ja syrjäytyneitä ihmisiä (mt.).

Tarkoituksena on haastatella Helsingin Saalem-seurakunnan eri tehtävissä toimivia työntekijöitä. Mitä työ pitää sisällään ja mitä haasteita vapaaehtoistyössä kohdataan? Miten vapaaehtoistyöntekijöitä rekrytoidaan ja mitkä ovat kriteerit? Kuinka paljon voi tai saa tehdä vapaaehtoistyötä?

Tarkastelen opinnäytetyössäni myös motivaatiotekijöitä, jotka saavat ihmisen liikkeelle tekemään vapaaehtoistyötä.

Käytän opinnäytetyössäni laadullisia tutkimusmenetelmiä. Ensimmäinen kyselyni on kohdennettu yksilöhaastattelu Helsingin Saalem-seurakunnan henkilökunnalle. Toinen kysely on valikoituneille vapaaehtoistyöntekijöille kohdennettu yksilöhaastattelu.

Oma mielenkiintoni vapaaehtoistyöhön alkoi vuonna 2014 liittyessäni Helsingin Saalem-seurakunnan jäseneksi. Olen työskennellyt vapaaehtoistyöntekijänä Saalem-seurakunnassa useissa eri tehtävissä. Aloitin Saalemin nuorteniltojen Welcome-tiimissä. Tehtäväni oli vastaanottaa kaikki nuoret nuorteniltaan ja toivottaa heidät tervetulleiksi, erityishuomio kuitenkin ensikertalaisissa. Toimin myös vapaaehtoisena lasteniloissa Saalem-seurakunnan tiloissa heille järjestetyssä ohjelmaillassa. Näiden kuuden vuoden aikana olen toiminut vapaaehtoisena myös Saalem-seurakunnan järjestämässä tapahtumissa, esimerkiksi Johtajuuskonferenssissa, Saalem -konferenssissa, Naisten konferenssissa, ”Ihan kujalla”-tapahtumassa ja ”Jumala on.”-tapahtumassa. Olen myös toiminut ohjaajana useilla lastenleirillä. Olen osallistunut kahteen Saalem-seurakunnan järjestämään aktiomatkaan (lyhytaikainen lähetystyömatka). Nämä ovat olleet pituudeltaan kaksi viikkoa. Ensimmäinen suuntautui Itä-Eurooppaan ja toinen Ugandaan.

2 HELLUNTAILIIKE JA SAALEM-SEURAKUNTA

2.1 Helluntailiike

Suomessa helluntailiike on vapaakristillisistä yhteisöistä suurin ja Helluntaikirkon tarkoituksena on palvella seurakuntien yhteistoimintaa ja edustaa helluntailiikettä sekä yhteiskunnallisissa että kansainvälisissä yhteyksissä. (Helluntaiherätys 2020.)

Suomen helluntaiherätyksen juuret ovat osaksi pohjoisamerikkalaisessa pyhitysliikkeessä, mutta yhtä voimakkaasti myös vuosisataisessa suomalaisessa herätysliikeperinteessä. Opissa painotetaan henkilökohtaista suhdetta Jeesukseen ja Pyhän Hengen kastetta. (Helluntaiherätys 2020.)

Seurakunnista ulospäin suuntautuva työ on nähty helluntailiikkeessä tärkeäksi sen alkuvaiheista lähtien. Liikkeessä halutaan panostaa lähetys- ja kehitysyhteistyöhön ulkomailla sekä evankeliointi-, diakonia-, koulutus- ja julkaisutoimintaan kotimaassa. Näitä toimintoja seurakunnat hoitavat yhdessä helluntaiherätyksen yhteisien rekisteröityjen yhdistyksien (HYRY) -yhdistysten kanssa. (Helluntaiherätys 2020.)

Helluntaiherätys on maallikkoliike, joten seurakuntien ja yhdistysten toiminta on pitkälti vapaaehtoistyöntekijöiden varassa. (Helluntaiherätys 2020.)

2.2 Helsingin Saalem-seurakunta

Helsingin Saalem-seurakunta on perustettu vuonna 1928 ja se kuuluu jäsenseurakuntana Suomen Helluntaikirkkoon. Seurakunta on rekisteröity 7.7.2003. (Uskonnot Suomessa 2018.) Seurakunnan Saalem-temppeli sijaitsee nykyään Helsingin Hakaniemessä Näkinkujalla, sijaittuaan sitä ennen vuosikymmeniä muun muassa Helsingin Kallion kaupunginosassa Pengerkadulla. Tämä nykyinen paikka kokoaa yhteen viikoittain seurakuntansa eri-ikäisiä jäseniä, sukupolvia yhdistäviin tilaisuuksiin, toimintoihin ja jumalanpalveluksiin. Helsingin Saalem-seurakunnan perusajatus on olla seurakuntansa jäsenille perhe, joka tarjoaa turvallisen kodin ja perheessä perheenjäsenet kantavat kortensa kekoon voimiensa ja lahjojensa mukaan. Helsingin Saalem-seurakunta toiminta perustuuikin vapaaehtoisiin lahjoituksiin ja vapaaehtoistyöhön. (Saalem 2020.)

Seurakuntaa johtaa Mika Yrjölä, joka on myös osallistunut tähän opinnäytetyöhön, työntekijöiden haastatteluihin liittyvään osioon.

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA

3.1 Kansalaistoiminta

Kansalaistoiminta mielletään usein synonyymiksi vapaaehtoistyölle, mitä se ei oikeasti ole ja sen vuoksi on hyvä selkeyttää, mistä kansalaistoiminnassa on kyse.

Harju toteaa, että vapaaehtoistoiminta on nimenomaan suomalaisen kansalaistoiminnan ydintä (Harju 2010, 14). Ilman sitä toimintaa ei olisi useimmissakaan yhdistyksissä tai ryhmissä (kansalaistoiminnassa). Vapaaehtois- ja palkkatyön rinnakkaiselo ei tunneta muilla sektoreilla ja se tuo siten myös oman erityispiirteensä kansalaistoimintaan. ”Molempia tarvitaan ja niiden tulee toimia keskenään hyvässä harmoniassa, toisiaan täydentäen, vaikka niiden toimintakulttuurit kumpuavat täysin erilaisesta arvomaailmasta”, toteaa Aaro Harju (mt., 14).

”Vapaaehtoiset ovat järjestön aarre ja voimavara, imagon säteilevä lisä, uskottava elementti. Innokkaat vapaaehtoiset näkyvät, kuuluvat ja vaikuttavat. Kansalaistoiminta

tarvitsee heitä jatkossakin eikä ole mitään syytä epäillä, että se katoaisi koskaan suomalaisesta kansalaistoiminnasta” kiteyttää Aira Heinänen (2001) vapaaehtoistoiminnan järjestöllisen merkityksen. (Kansalaisyhteiskunta 2004.)

”Vapaaehtoistoiminnan määrän säilyminen korkealla tasolla edellyttää sitä, että nuorekkaat eläkeläiset, ”harmaat pantterit”, innostuvat tekemään tosissaan vapaaehtoistyötä toimintaryhmissä ja yhdistyksissä”, muistuttaa Aaro Harju, vain heissä on todellista käyttämätöntä potentiaalia vapaaehtoistyön tekemiseen. Nuorista ja kiireisistä aikuisista sitä ei tosiasiassa löydy. Hyvällä motivoinnilla ja kannustamisella virkeät eläkeläiset voi saada mukaan vapaaehtoistointaan, mikä olisi kaikkien etu, niin eläkeläisten itsensä kuin kansalaistoiminnan ja koko suomalaisen yhteiskunnan (mt.).

Harju puhuu kansalaisyhteiskunnasta, jossa ihminen on keskiössä ja jossa kansalaiset järjestävät itselleen ja muille palveluja (Harju 2010, 14). Toimintaa ohjaa omaehtoisuus ja aktiivisuus. Nylund ja Yeung tarkentavat, että ihmisestä tulee kansalainen, kun hän suuntautuu kodista ulospäin ja vaikuttaa yhdistyksissä, vertaisryhmissä tai erilaisissa luottamustehtävissä (Nylund & Yeung 2005, 67).

Vapaaehtoistoiminnan kukoistus edellyttää myös vapaaehtoisten taitavaa johtamista. Heitä tulee kouluttaa, kiittää ja palkita nykyistä enemmän ja laadukkaammin. Vapaaehtoisten tulee tuntee, että heidän panostaan todella arvostetaan ja tarvitaan. Kiireisiä ihmisiä on muuten vaikea motivoida antamaan aikaansa ja käyttämään osaamistaan kansalaistoiminnan hyväksi. Kyse on osaavasta vapaaehtoistoiminnan johtamisesta. (Kansalaisyhteiskunta 2004.)

Kansalaisyhteiskunta tasapainottaa nykyistä yhteiskuntaa, jossa vallitsee markkinatalous ja individualismi. Lisäksi kansalaisyhteiskunta tarjoaa ihmisille erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja parantaa ihmisten elämänlaatua, osallistua ja toimia niiden asioiden parissa, jotka tuottavat heille merkitystä elämään (Harju 2010, 19). ”Ilman kansalaistoimintaa Suomi olisi hiljainen maa, kun kansalaiset lopettaisivat aktiiviteettinsa”, siteerasi Harju Juha Heikkalaa (mt., 163).

Tämän päivän kansalaistoiminta on ”erilaisten ihmisten kohtauttamista ja saattamista yhteiseen toimintaan” (Kansalaisareena 2018).

3.2 Motivaatiotekijät

Vapaaehtoistoiminta on toisesta ihmisestä välittämistä ja sen taustalla on voimakas auttamisen halu. Tärkeänä pidetään perheen ja lähisukulaisten auttamista. Kuitenkin moni suomalainen on valmis auttamaan ihmisiä ylipäätään. (Pessi & Saari 2011, 85.)

Pessi jakaa suomalaisen altruismin eli auttamisen halun kolmeen eri auttajatyyppiin, jossa hän selvittää yksilöiden auttamisvalmiuden eroja (mt., 73). ”Iloiset auttajat”, jotka suhtautuvat myönteisesti auttamiseen ja ovat mitä suuremmassa määrin motivoituneita auttajia, ”varaukselliset auttajat”, joille auttaminen ei ole luonteenomaista ja jotka eivät hae auttamisella arvostusta ja ”itsenäiset auttamismyönteiset”, joihin valtaosa suomalaisista kuuluu, kokevat auttamisen myönteisenä ja omakohtaisesti mielekkäänä (mt., 78).

Jokaisella vapaaehtoistyöntekijällä on kuitenkin oma motivaationsa, jonka vuoksi hän tekee vapaaehtoistyötä. Kyseessä on antamisen ja saamisen tasapaino. Se, että ihminen kokee itsensä tarpeelliseksi ja hyödylliseksi, tuottaa mielihyvää. Vapaaehtoistoiminnalla on muun muassa suuri merkitys syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisyssä. Motiivit vapaaehtoistoimintaan seurakunnissa ovat samat kuin muissakin vapaaehtoistöissä; halu auttaa, halu palvella, mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin ja päästä osaksi yhteisöä ja olla mukana seurakuntayhteisön rakentamisessa.

3.3 Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa

Kirkon vapaaehtoistoiminnan asiakirjan ”Jokainen on osallinen” johdannossa todetaan, että vapaaehtoistoiminnalla on suomalaisessa yhteiskunnassa ja kristillisessä kirkossa pitkät perinteet. Vapaaehtoistoiminta on tapa elää todeksi kristillistä uskoa ja kasteeseen perustuvaa yhteistä pappetta (Jokainen on osallinen 2015).

Suomen Evankelis-Luterilainen kirkko on vuosikymmeniä luonut, kehittänyt ja toteuttanut monenlaista vapaaehtoistoimintaa ja siihen osallistuu tuhansia ihmisiä joka viikko. Seurakuntalaiset haluavat etsiä ja toteuttaa uskoaan ja arvojaan toimien. He haluavat auttaa ja palvella. Vapaaehtoistoiminta madaltaa kynnystä myös ihmisen ja seurakunnan välillä ja vapaaehtoiset tuovat jotain uutta näkemystä seurakuntiin. Kaikkien kaikkiaan sillä on erittäin merkittävä rooli seurakunnissa.

Kirkon vapaaehtoistoiminnan asiakirjan saatesanoissa kerrotaan, että kymmenet tuhannet vapaaehtoiset toimivat kirkon ja seurakuntien eri tehtävissä. (Jokainen on osallinen 2015.)

Nykyisin vapaaehtoisia toimiikin lähes kaikilla kirkon työaloilla, esimerkiksi jumalanpalveluksissa ehtoollisavustajina tai kolehdin kantajina, heitä on myös kirkkokouroissa, rippikoulujen isosina, palvelevien puhelimien päivystäjinä sekä eritoten diakoniatyön lähimmäispalvelussa (Vapaaehtoistoiminta 2020).

Seurakunnissa on aiemmin ollut eriäviä mielipiteitä sanan ”vapaaehtoinen” käytöstä, sana kun ei muun muassa kuvaa kasteeseen perustuvaa osallisuutta yhteisestä tehtävästä eikä vapaaehtoisten ja työntekijöiden tasavertaisuutta sen täyttämiseksi. Sen sijaan tai sen rinnalle on ehdotettu myös käytettäväksi termiä seurakuntalainen. Suomen Evankelis-Luterilaisen kirkon työryhmä kannatti sanan ”vapaaehtoinen” käyttämistä seurakuntien vapaaehtoistoiminnan yhteydessä, ilmeni vuonna 2018 julkaistun asiakirjan ”Tasavertaisina ja osallisina” -loppuraportissa. Loppuraportissa todetaan, että sana ”vapaaehtoinen” on tekninen termi, jolla tehdään selkeä ero palkattuun seurakunnan työntekijään. (Tasavertaisina ja osallisina 2018.)

Nykyisin, muun muassa lisääntynyt kirkosta eroaminen, on aiheuttanut seurakuntien taloudellisten resurssien supistumista, korostaen siten myös vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja arvoa. Tukeakseen paremmin ja helpottaakseen ”polkua” vapaaehtoistoimintaan ovat Kansalaisareena ry ja Kirkkopalvelut ry tarjonneet Vapaaehtoistyö.fi-palvelun, jossa ihmisille tarjotaan reaaliaikaisesti mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön 57 paikkakunnalla. Opinnäytetyöni kirjoitushetkellä siihen oli liittynyt jo yli 31 000 vapaaehtoista ja avoimia vapaaehtoistehtäviä oli 806 kappaletta (Vapaaehtoistyö 2020).

3.4 Vapaaehtoistoiminta Saalem-seurakunnassa

Saalem-seurakunta tarjoaa monenlaista toimintaa eri ikäisille ja eri elämäntilanteissa oleville ihmisille. Toimintaa ohjaavat Saalemin työntekijät ja he toteuttavat sitä yhdessä vapaaehtoisten kanssa. Seuraavassa esittelen missä eri tehtävissä ja muodoissa vapaaehtoiset toimivat.

Saalem-seurakunnan lapsityöstä vastaa yksi Saalemin työntekijä. Hän tekee yhteistyötä tiimin vetäjän kanssa ja yhdessä he koordinoivat lasten keskiviikko-iltojen va-

vapaaehtoisten kokoonpanon ja vastuunjaot. Sunnuntaikokousten aikana on lapsille järjestetty omaa toimintaa nimeltä Skidi-kirkko ja Zoom. Skidi-kirkko (2-9 -vuotiaat lapset), vanhalta nimeltään pyhäkoulu, on jaettu ikäryhmittäin neljään eri pienryhmään, joiden toiminnasta vastaavat vapaaehtoistyöntekijät. Vapaaehtoiset lukevat, keskustelevat, piirtävät ja askartelevat lasten kanssa päivän teemasta. Päivän teema määrittyy kulloisenkin kirkkovuoden tapahtumien mukaan.

Zoom-ryhmä koostuu 11-vuotiaista lapsista ylöspäin, joille vapaaehtoiset järjestävät myös ohjelmaa. Kaiken kaikkiaan Skidi-kirkon ja Zoomin toiminnoissa on töissä noin kymmenen vapaaehtoista.

Saalem-seurakunnan nuorten toiminta ajoittuu perjantai- ja lauantai-illoille. Perjantai-iltaisina kokoontuvat 13-16 -vuotiaat nuoret LIFE-iltaan. Siellä vapaaehtoiset järjestävät toimintaa, jossa on hauskoja aktiviteetteja ja hengellisiä osuuksia. LIFE -nuorille seurakunta järjestää noin kolme kertaa vuodessa leirin Saalemin leirikeskuksessa Kukkolassa. Lauantai-iltaisina kokoontuvat 17-29 -vuotiaat nuoret FUEL-iltaan. FUEL:sta vastaa Saalemin työntekijä yhdessä ohjausryhmän kanssa. Ohjausryhmä koostuu vapaaehtoisista, jotka toimivat myös tiimin vetäjinä. Vapaaehtoisia toimii FUEL-illoissa noin 20 henkilöä eri tehtävissä. Myös FUEL-nuorille järjestetään 2-3 leiriä joka vuosi Kukkolassa.

Saalem-seurakunta mahdollistaa myös aikuisille monenlaista toimintaa. Nämä toteutetaan samalla periaatteella kuin Saalemin muukin toiminta. Päävastuussa on Saalemin työntekijä, joka yhdessä muiden vapaaehtoisten kanssa organisoii toimintaa. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa 25-50 -vuotiaille uskoville sinkuille järjestettävä ”Aikuisten olkkari” kerran kuukaudessa.

Naisille suunnattua toimintaa järjestetään mahdollisuuksien mukaan noin 2-3 kertaa kuukaudessa lauantaisin. Vapaaehtoiset ovat tässä lauantai-päivän järjestelyissä mukana erilaisissa tehtävissä, aina leipomisesta, päivän suunnittelusta, juontamisesta, musiikkiesityksistä, aktiviteettien ohjaamiseen asti.

Perhepiiri kokoontuu Saalemilla kerran viikossa ja siellä puidaan vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä ja annetaan vertaistukea. Toimintaa ylläpitävät vapaaehtoistyöntekijät.

Päiväseurat on senioreille tapahtuva kokoontuminen kerran viikossa Saalemin tiloissa. Päiväseuroilla on musiikkia, rukouksia, puheita ja kahvihetkiä ja tämä tapahtuma on vapaaehtoistyöntekijöiden koordinoimaa.

Saalemin Diakonia-palvelut tarjoaa palvelu- ja avustustyötä seurakuntalaisten erilaisiin tarpeisiin. Näihin palveluihin kuuluvat muun muassa Kohtaamispaikka -toiminta, jossa on kerran viikossa puheenvuoroja, musiikkia sekä keitto- ja kahvitarjoilua. Tilaisuudessa jaetaan myös elintarvikkeita ja siellä on mahdollisuus henkilökohtaisiin keskusteluihin, rukouspalveluihin ja ammatilliseen palveluohjaukseen. (Saalem 2020.) Tässä tiimissä työskentelee 25 vapaaehtoistyöntekijää.

Vertaistukiryhmä kokoontuu Saalemilla silloin kun toiminta on tarvepohjaista. Sen kautta haetaan apua oman elämän kipukohtiin.

Diakonia-palveluihin kuuluu myös ystävänpalvelu, joka auttaa yksinäisiä. Saalem tarjoaa lähimmäisen palvelua seurakunnan vanhuksille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille. Ystäväpalvelu-tiimissä toimivat vapaaehtoiset tarjoavat käytännön apua, ulkoilevat, lukevat ja seurustelevat apua tarvitsevien kanssa (mt.). Ystäväpalvelu-tiimiin kuuluu 35 vapaaehtoista.

Saalemin kansainväliseen työhön kuuluvat jumalanpalvelukset ja raamattupiirit englannin, farssin, arabian ja lingalan kielellä. Toimintaa johtaa kolme Saalemin työntekijää ja loput ovat vapaaehtoisia.

Lähetystyö on ollut Saalem-seurakunnassa tärkeässä asemassa jo vuosikymmeniä. Lähetystyötä tehdään yhteistyössä Suomen helluntaiseurakuntien lähetysjärjestön Fida Internationalin kanssa (mt.).

Saalem järjestää myös vuosittain muutamia suurempia tapahtumia, jotka vaativat useiden kymmenien tuntien ja viikkojen vapaaehtoistyötä ennakkovalmisteluihin ja toteutuksiin. Näitä ovat muun muassa koko perheelle tarkoitettu joulutapahtuma, Johtajuus-konferenssi, ”Ihan Kujalla” -tapahtuma ja Uuden vuoden tapahtuma.

Kaiken kaikkiaan Saalemilla toimii yhteensä noin 400 vapaaehtoistyöntekijää.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää, mitkä ovat ne perimmäiset syyt vapaaehtoistyön tekemiseen ja mitä vapaaehtoistyö antaa tekijälle. Kvalitatiivinen tutkimus valikoitui tutkimusmenetelmäksi myös siksi, että siinä tutkimusaineistoon riittää pienempikin lähteiden määrä ja menetelmän tavoitteena on usein jonkin ilmiön, tässä tapauksessa vapaaehtoistyön ymmärtäminen. (Saaranen-Kauppinen 2009, 49.) Tutkimus perustuu pääosin haastattelujen oikean elämän kuvaamiseen sekä ennalta suunniteltujen kysymyksien vastaamiseen, asioihin, joita ei voi numeraalisesti kuvata. Tutkijana käytin puolistrukturoitua haastattelumuotoa, jossa kaikille haastateltaville esitetään suunnilleen samat kysymykset samassa järjestyksessä. Tämä haastattelutapa on yksi suosituimmista tiedonkeruutavoista, koska se sallii enemmänkin tilanteeseen sopivan kuin järjestelmällisen haastattelutavan (mt., 56) ja jonka idea perustuu nimenomaan siihen, että kysytään ihmisen elämään liittyviä kysymyksiä ihmiseltä itseltään (mt., 53).

Tärkeä perustelu kyseisen tutkimusmenetelmän valintaan oli myös tutkimuksen tavoitteen asetanta, jonkin ilmiön tai asian ymmärtäminen eikä tilastointi (Saaranen-Kauppinen 2009, 49) Kaikki haastateltavat saivat haastattelurunkoni/kysymykseni etukäteen luettavaksi ja he olivat tietoisia myös siitä, että haastattelu nauhoitetaan myöhempää aineiston purkua varten. Haastatteluiden aluksi pyysin haastateltavia kertomaan itsestään, miten ja milloin he ovat tulleet Saalem-seurakunnan jäseniksi. Tämän jälkeen oli helpompi siirtyä heidän omiin tarinoihinsa ja antaa heidän vapaasti kertoa muun muassa, mitä vapaaehtoistyö antaa heille.

Tutkimustani varten haastattelin kuutta henkilöä, jotka kaikki toimivat jossain suhteessa Saalem-seurakuntaan. Haastatelluista kaksi olivat työsuhhteessa Saalem-seurakunnassa ja neljä haastateltavaa toimivat vapaaehtoisina useissa eri tehtävissä. Heidän ikähaarukkinsa oli 17-vuotiaasta 75-vuotiaaseen. Haastatelluista neljä oli naisia ja miehiä oli kaksi. Haastattelut tapahtuivat Saalem-seurakunnan tiloissa Helsingin Hakaniemessä. Haastattelut kestivät 15 minuutista 30 minuuttiin.

Litteroin haastattelut kirjalliseen muotoon ja kirjoitin haastatteluaineiston tekstimuotoon. Litterointi tarkoittaa tässä tutkimuksessa nauhoittamani puhemuotoisen aineiston puhtaaksi kirjoittamista (Saaranen-Kauppinen 2009, 78).

Ensimmäinen taulukkoni Word-tiedostona sisälsi kysymykseni haastateltaville ja heidän yksilölliset vastauksensa niihin. Kun vastaukset olivat selkeästi kirjattu paperille, aloitin samankaltaisuuksien ja yhtäläisyyksien merkitsemisen taulukkooni. Selvitin tekijät, jotka selkeästi nousivat materiaalista esiin kaikilta haastateltavilta ja ne tekijät, jotka erottivat heidät. Näin pystyin myös kiteyttämään kultakin aineiston keskeisen annin tutkimustehtäväni kannalta, ”mitä kiinnostavaa haastateltava kertoi minulle?” (Saaranen-Kauppinen 2009, 94.)

4.1 Henkilökunnan yksilöhaastattelut

Tavoitteena oli haastatella kolmea Saalem-seurakunnan työntekijää yksilöllisesti, mutta aikataulujen haasteellisen yhteensovittamisen vuoksi haastattelusta tulikin kahden työntekijän parihaastattelu, jota tässä tapauksessa voidaan kuitenkin kutsua ryhmähaastatteluksi (Saaranen-Kauppinen 2009, 49).

Ryhmähaastattelu antoi enemmän tilaa keskustelulle ja vuorovaikutukselle. Nämä kaksi työntekijää toimivat Saalem-seurakunnassa johtotehtävissä ja sain opinnäytetyötäni varten merkityksellistä tietoa vapaaehtoistyöntekijöiden merkityksestä ja siitä, miten toiminta seurakunnassa on organisoitu.

Ryhmähaastattelun ensimmäinen kysymys koski vapaaehtoistyön merkitystä Saalem-seurakunnalle. Molemmat vastaajat totesivat sen olevan eilinehto. Toiminta olisi minimaalista pelkällä palkatulla henkilökunnalla, koska kyseessä on vapaaehtoistyöhön perustuva organisaatio.

Saalem-seurakunnalle, koko organisaatiolle on tärkeää, että vapaaehtoistyöntekijöitä on riittävästi toiminnan turvaamiseksi. Tärkeäksi teemaksi haastattelussa nousikin esiin kysymys siitä, miten heitä saataisiin lisää ja miten heitä tullaan jatkossa rekrytoimaan. Haastattelussa kävi ilmi, että nykyisin tärkeimmät rekrytointikanavat ovat Saalemin omat rekrytointimesat, internetin kautta lähetettävät lomakkeet seurakuntalaisille ja face-to-face keskustelut, joka on hyvä tapa löytää vapaaehtoistyöntekijöitä, joilla on sopivat valmiudet eri toimintoihin. Henkilökohtaiset kontaktit ja kohtaamiset ovat kuitenkin haasteellisia koska niillä ei tavoiteta suuria massoja.

Haastattelussa selvisi, että selkeästi tärkein motiivi vapaaehtoistyöntekijöillä on halu palvella. Molemmat haastateltavat mainitsivat myös, että kaikissa, muun muassa opetustehtävissä, lasten tai nuorten kanssa, on olemassa selkeät kriteerit.

Seuraava tutkimuskysymys käsitteli mahdollisuutta tehdä liikaa vapaaehtoistyötä. Molemmat totesivat, että se vaara on olemassa. Liiallinen vapaaehtoistyön tekeminen saattaa viedä muusta elämästä liikaa aikaa ja rikkoa arjen tasapainon. Haastattelussa selvisi myös, että joillekin se on pako arjesta ja muista velvollisuuksista kuten perhe tai työ. Se voi olla myös pako itsestä ja omista tunteista.

Vapaaehtoistyön merkityksestä Saalem-seurakunnalle nousi esiin myös olennainen kysymys, joka liittyy tulevaisuuden haasteisiin. Henkilökunnan haasteena tulee olemaan toiminnan kehittäminen ja ylläpitäminen siten, että se toimii jatkuvasti sidoksissa ajankuvaan. Toinen haaste, joka nousi esiin, oli vapaaehtoisten mahdollisuus palvella tulevaisuudessa, onko heillä siihen enää aikaa?

Työntekijöiltä kysyttäessä onko vapaaehtoistyöntekijöillä jotain yhteistä, he vastasivat, että halu palvella kaupunkia, seurakuntaa ja Jumalaa. Monilla on vankka vakaumus ja kutsumus tähän työhön.

Viimeinen kysymys koski vapaaehtoisten sijoittumista seurakunnan organisaatioon ja siihen, miten sitä hallinnoidaan. Haastattelusta selvisi, että organisaatio perustuu tiimeihin aihealueittain, joita vetävät vapaaehtoisista koostetut tiiminjohtajat. Tätä rakennetta pyritään koko ajan kehittämään ja ylläpitämään.

4.2 Vapaaehtoistyöntekijöiden yksilöhaastattelut

Yksilökohtaiset vapaaehtoistyöntekijöiden haastattelut etenivät suunnitelmani mukaan. Käytin samaa haastattelurunkoa kaikille haastateltaville. (Liite 2). Vapaaehtoiset edustivat eri ikäluokkia ja toivat näin erilaisia näkemyksiä ja varsinkin erilaisia kokemuksia heidän taustoistaan johtuen. Haastattelut olivat yksilöllisiä henkilötarinoita, jotka antoivat vastauksia tutkimuskysymyksiini: miksi he tekevät vapaaehtoistyötä ja mitä se antaa heille itselleen?

Ohessa esittelen vapaaehtoistyöntekijät, joita haastattelin.

Haastateltava 1

Tervetuloa-tiimin johtaja, joka toimii seurakuntaorkesterin kuorossa.

Haastateltava 2

Eläkkeellä oleva kohtaamispaikka-tiimin johtaja, joka toimii myös paasto- ja rukous-tiimissä.

Haastateltava 3

Eläkkeellä oleva Saalem-seurakunnan päiväseurojen vetäjä ja mukana Israel-työryh-mässä.

Haastateltava 4

Nuori, joka toimii lastenilloissa apulaisena sekä Life-iltojen henkilökunnassa.

4.2.1 Mikä on henkilökohtainen tarinasi?

H1 on tullut Saalemin jäseneksi vuonna 2013. Hän oli sitä mieltä, että oli aina ollut ns. saajapuolella; osallistuen seurakunnan tilaisuuksiin, tullut silloin kun halusi mutta nyt halusi myös vastavuoroisesti antaa jotain. Kun hänelle ehdotettiin welcome-tiimin jäsenyyttä, hän oli enemmän kuin valmis vapaaehtoistyöhön. Muutaman vuoden jäsenyyden jälkeen hänestä tuli tiimin johtaja ja nykyään hän on myös Saalem-seurakun-nan orkesterin jäsen.

H2 aloitti vapaaehtoistyön pienessä seurakunnassa Keski-Suomessa. Uskoontulo vuonna 1980 on viitoittanut hänen tietään erilaisissa vapaaehtoistyön tehtävissä. Hän on ollut mukana kirjamyynnissä, vetänyt tyttökerhoa ja pitänyt hengellistä piiriä ol-leessaan työelämässä. Muutettuaan perheensä kanssa Vantaalle ja jäätyään eläkkeelle hänestä tuli Saalem-seurakunnan kohtaamispaikan vapaaehtoistyöntekijä.

H3 muutti perheensä kanssa Helsinkiin vuonna 1961 ja tuli saman tien kaikkeen Saa-lem-seurakunnan toimintaan mukaan. Hän on ollut jäsenenä nuorten kuorossa, va-paaehtoistyössä lapsi- ja nuorisotyössä, mukana leireillä emäntänä ja ohjaajana, oh-jannut pyhäkouluja ja kerhoja omien lastensa ollessa pieniä. Hän oli mukana perusta-massa Helsingin Saalem-seurakunnan Israel-piiriä vuonna 1991. Hän on ohjannut ryhmämatkoja ja seminaareja leirikeskuksissa Israelista kiinnostuneille. Hän on myös järjestänyt ja ollut mukana vierailuissa ja kokouksissa muihin helluntaiseurakuntiin. Koko elämänsä aikana hän on aina tehnyt vapaaehtoistyötä jollain saralla. Hän toimi myös Saalem-seurakunnassa talonmiespariskuntana. Hän vierailee nykyään myös

Saalem-seurakunnan vanhusten luona sairaaloissa ja osallistuu seurakuntalaisten hautajaisiin.

H4 on kasvanut uskovaيسessa perheessä ja tullut vanhempiensa kautta mukaan toimintaan. Hän on jo lapsesta lähtien osallistunut äiti-lapsi-piiriin, ollut lastenilloissa ja leireillä mukana ja nuoresta iästään huolimatta toimii vapaaehtoistyöntekijänä, ”apparina”, nuorten Life-illoissa.

4.2.2 Mitä vapaaehtoistyö antaa sinulle?

H1 kertoo häntä motivoivan se, että kun antaa, niin saa. Ulospäinsuuntautuvana ihmisenä hän on viihtynyt vapaaehtoistyössä ja hän sanoo sen olevan hyvää vastapainoa työlle. Vaikka hän olisi väsynyt lähtemään seurakunnalle, niin joka kerta hänellä on voimaantuneempi ja virkeämpi olo palatessaan kotiin. Vapaaehtoistyö on hänen mielestään palkitsevaa ja hän haluaa olla tekemässä jotain eikä vain saamassa. Hän on myös sitä mieltä, että hänen ystäväpiirinsä on laajentunut paljon sen jälkeen, kun hän on ryhtynyt vapaaehtoistyöntekijäksi.

H2:n mielestä vapaaehtoistyö nyt eläkkeellä on kuin työelämän jatke. Kaikkea elämänsä aikana opittua hän voi nyt käyttää ja ammentaa vapaaehtoistyössä. Vapaaehtoistyö on hänelle ”elämän suola”.

Vapaaehtoistyö on tehnyt **H3:n** elämän valtavan rikkaaksi. Hän ei ole luonteeltaan pelkkä penkin kuluttaja vaan on tehnyt vapaaehtoistyötä seurakunnassa yli 60 vuotta. Vapaaehtoistyö on hänelle ”kantava voima”.

Vapaaehtoistyö ”merkkää” **H4:lle** ”sikana”. Hänen mielestään on hieno auttaa ihmisiä ja olla palvelemissa. Hän itse tuntee kasvavansa omassa suhteessa ja uskossaan Jumalaan ja hän haluaa olla luomassa myös muille sellaista paikkaa, jossa he voivat kokea Jumalan rakkauden. Häntä motivoivat kaikki ihmiset ja vapaaehtoistyön kautta hän on tutustunut myös moniin uusiin ihmisiin. Saalem-seurakunta on hänen mielestään ”sellainen koti”.

4.2.3 Suositteletko vapaaehtoistyötä ja kenelle?

H1 suosittelisi vapaaehtoistyötä ihan kaikille ja varsinkin niille, joilla ei ole ystäviä ja jotka miettivät, onkohan tämä minun paikkani? Vapaaehtoistyössä tutustuu vähintäänkin ”omaan porukkaan ja vähän muihinkin”. Hänen mielestään seurakunnassa on

niin paljon erilaisia tehtäviä, että jokainen löytää varmasti omien lahjojen mukaan ”pienempää tai isompaa tekemistä”.

H2 on sitä mieltä, että isossa seurakunnassa löytyy aivan varmasti jokaiselle jotain tekemistä. Hän ehdottaa tutustumista erilaisiin tiimeihin ja ihmisiin, jotta voi löytää oman paikkansa. Jokaisella pitää olla mielekästä tekemistä. H2 sanoo, että Jumala antaa eväät, jotta ihminen voi tehdä omat ratkaisunsa.

H3 suosittelisi vapaaehtoistyötä kaikille. Hän sanoo, että joillekin riittää ”pelkän selän näkeminen” jumalanpalveluksissa ja yksinolo, mutta ei hänelle. ”Kun menee ryhmiin mukaan, niin tutustuu uusiin seurakuntalaisiin ja voi laajentaa tuttavapiiriään”. Hänen mielestään yhdessä tekeminen on mukavaa, antoisaa ja hoitavaa. Hän ei vaihtaisi osaansa pois vaan nauttii täysin yhteisöllisyyden tunteesta kahdesti viikossa.

H4 suosittelisi vapaaehtoistyötä ”todellakin” kaikille. Hänen mielestään jokaisen pitää löytää se seurakunta tai paikka, missä voi tehdä vapaaehtoistyötä. Jokainen voi saada vapaaehtoistyöstä paljon irti, ”kun vaan löytää sen oman paikan”.

5 AINEISTON TULOKSET

Seuraavassa käyn läpi aineistosta ilmenneitä tuloksia ja vastaan johdannossa esittämieni kysymyksiin.

Tutkimusaineistoni perusteella on selkeää, että vapaaehtoistyön merkitys on Saalem-seurakunnalle elinehto. Ilman vapaaehtoisia seurakunta ei pystyisi järjestämään samassa mittakaavassa toimintaa kuin nyt. Hyvänä esimerkkinä toimii Saalem-seurakunnan viikoittainen sunnuntaikokous, joka on seurakunnan suurin viikoittainen tapahtuma. Tässä viikoittaisessa tapahtumassa vapaaehtoistyöntekijöitä tarvitaan mm. ääni- ja kuvatekniikassa, orkesterissa, kuorossa, bändissä, juontajina, lavavastaavissa, kolehtitiimissä, lähetyshahviossa, kirjamyynnissä, esirukoustiimissä, puhelinpalvelutiimissä ja welcome-tiimissä. Jokainen heistä tuo oman arvokkaan työpanoksensa vapaaehtoistyöntekijänä seurakunnan hyväksi.

Tutkimuksessa selvisi myös, että vapaaehtoistyöntekijät toimivat usein sellaisissa tehtävissä, jotka ovat heidän oman ammattinsa tai harrastuksensa kautta heille tuttuja. Keittiötehtävissä saattaa toimia henkilö, joka on toiminut työelämässä kokkina tai nyt

jo eläkkeellä oleva psykiatrian erikoissairaanhoitaja, joka toimii kohtaamispaikan vetäjänä. Toisaalta vapaaehtoisena toimiminen ei vaadi ammattitaitoa, sillä jokainen voi tehdä vapaaehtoistyötä. Oma kiinnostus tai harrastustoiminta voi myös ohjata tiettyihin tehtäviin.

Tutkimus paljasti, että Saalem-seurakunnan vapaaehtoistyöntekijöistä koostuva organisaatio on jaettu tiimeihin aihealueittain. Vapaaehtoiset toimivat tiimin johtajina. Tiimin johtajat ovat vastuussa toiminnan sujuvuudesta, varmistaen muun muassa, että tiimiläisiä on tarpeeksi eivätkä tiimiläiset ylikuormitu.

Tutkimus toi esiin myös sen, että Saalem-seurakunnan työntekijät pyrkivät tapaamaan tiimin johtajia säännöllisesti kehittääkseen vapaaehtoistoimintaa. Näissä tapaamisissa puhutaan sen hetkisestä tilanteesta, käydään jokaisen tiimin ongelmat läpi ja pyritään löytämään niihin ratkaisuja. Lisäksi tapaamisissa keskustellaan siitä, miten jatkossa edetään.

Tutkimuksessa selvisi lisäksi, että suurin haaste on ajan hermolla pysyminen alati muuttuvassa maailmassa. Haasteena on myös se, että ihmisten vapaa-ajasta kilpailaan entistä enemmän ja vapaaehtoistyö on myös samassa kategoriassa.

Leo Straniuksen tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyön prosentuaalinen osuus on vuodesta 2015-2018 kasvanut, mutta sen sijaan siihen käytetty aika on vähentynyt. (viimeisen neljän viikon aikana noin 15h/kk (2018) vs noin 18h/kk (2015). Vaikka kasvotusten tehtävä vapaaehtoistyö on edelleen tärkeintä, on painopiste siirtynyt enemmän verkkoon ja järjestöjen ulkopuolelle. (Kansalaisareena 2018.)

Verkkovapaaehtoisuus perustuu samaan haluun toimia itselleen tärkeiden asioiden parissa. Sen toimintaympäristö on ainoastaan internet ja se mahdollistaa sen, että vapaaehtoistyötä voi tehdä mukavammin lähtemättä kotoaan minnekään. Verkkovapaaehtoiset tavoittavat ihmiset siellä missä he ovat. (Kansalaisareena 2018.)

Tutkimuksesta selvisi myös, että Saalem-seurakunnan vapaaehtoisia rekrytoidaan monella eri tavalla, esimerkiksi Saalemin omilla rekrytointimessuilla, lomakkeilla internetin kautta ja henkilökohtaisilla kohtaamisilla. Isompiin tapahtumiin, kuten seminaareihin ja konferensseihin, haetaan vapaaehtoisia seurakunnan tai tapahtuman omilla sivuilla.

Tärkeimmäksi ja toimivimmaksi rekrytointikanavaksi nousi tutkimuksesta selkeästi esiin henkilökohtainen ”kohtaaminen”.

Tutkimuksessa paljastui myös, että varsinaisia rekrytointikriteereitä ei ole, mutta joihinkin tehtäviin niitä vaaditaan. Seurakunta vaatii lapsi- ja nuorisotyössä toimivilta vapaaehtoistyöntekijöiltä tiettyä kypsyyttä, valmiutta ja luotettavuutta. Tällä sektorilla toimivat vapaaehtoiset allekirjoittavat seurakunnan kanssa vapaaehtoisen sopimuksen ja heidän rikostaustansa tarkistetaan lain edellyttämällä tavalla.

Tutkimuksesta selvisi, että jo rekrytoituja vapaaehtoisia koulutetaan esimerkiksi vahvistamiseksi. Seurakunnan sisällä on myös tietyt kriteerit vapaaehtoisille, jotka haluavat esimerkiksi puhe- ja opetustehtäviin. Heidän kanssaan henkilökunta keskustelee aina ennen heidän esiintymisiään.

Tutkimuksessa selvisi, että vapaaehtoistyötä voi myös tehdä liikaa. Henkilökunnan näkökulmasta nousi esiin esimerkiksi se, että joku voi paeta arkielämää ja korvata sen liiallisella vapaaehtoistyöllä, jolloin arjen tasapaino järkkyy. Mikäli tällaista havaitaan, henkilökunta tai tiimin johtaja puuttuu tilanteeseen. Esimerkkinä voidaan mainita vapaaehtoistyöntekijä, joka on palvellut vuosikymmeniä ja pyrkii jatkamaan samalla vapaaehtoistymäärällä mutta ei ehkä itse huomaa tai myönnä, ettei jaksaa samalla tavalla kuin nuorena.

Tutkimus osoitti kuitenkin, että pitkään ja paljon tehneet vapaaehtoistyöntekijät eivät kokeneet itse tehneensä liikaa vapaaehtoistyötä. He kokivat tehneensä vapaaehtoistyötä sopivasti aina silloisen elämäntilanteensa mukaan.

Verrattaessa ryhmähaastattelun ja vapaaehtoisten haastatteluaineistoja keskenään totean, että henkilökunta suhtautui ja vastasi kysymyksiini rationaalisesti, kun taas vapaaehtoiset suhtautuivat edellä mainittuihin emotionaalisesti. Henkilökunnan vastaukset koskivat koko vapaaehtoistyöntekijöiden ryhmää ja miten sitä kokonaisuudessaan johdetaan ja kehitetään. Kysymykset ja vastaukset kohdentuivat suoraan tutkimustehtävääni. Vapaaehtoisten kysymykset perustuivat heidän henkilötarinoihinsa, jotka olivat täynnä tunnetta. Näin ollen molempien ryhmien vastaukset antoivat vastauksensa opinnäytetyön keskeiseen aiheeseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta (TENK) on luonut ohjeet hyvän tieteellisen käytäntöjen noudattamiseen. Ohjeiden noudattaminen edellyttää, että tutkija noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä, toimii rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti käsitellessään tulosten tallentamista, esittämistä ja niitä arvioidessaan (Tenk 2020).

Olen opinnäytetyössäni kiinnittänyt erityistä huomiota heti alusta asti siihen, että olen pystynyt tutkijana katsomaan Saalem-seurakuntaa objektiivisesti. Tämä sen vuoksi, että teen itse vapaaehtoistyötä kyseiselle seurakunnalle. Pidin tärkeänä, että haastateltavat edustivat tasapuolisesti eri ikäryhmiä. Haastateltavat saivat minulta ennakkoon saatekirjeen, jossa esittelen itseni ja kerroin mihin heidän tietojaan tullaan käyttämään. Olen säilyttänyt haastateltavien anonymiteetin koko tutkimuksen ajan ja käyttänyt heistä nimikkeitä H1-H4. He saattavat kuitenkin olla tästä opinnäytetyöstä tunnistettavissa seurakunnan sisällä. Haastatteluaineisto ei kuitenkaan tuonut heistä mitään uutta tietoa, mitä seurakuntalaiset eivät jo tietäisi.

Olen tutkimuksessani ottanut huomioon kaiken saamani materiaalin ja tuonut vapaaehtoisten näkökulmat esille.

6.2 Itsearviointi

Valitsin opinnäytetyöni aiheen puhtaasti oman kiinnostukseni vuoksi. Olen innostunut vapaaehtoistyöntekijä ja halusin tietää, mistä muut vapaaehtoistyötä tekevät ovat saaneet innoituksensa. Opinnäytetyöni ajoittui välille syyskuu 2019 – maaliskuu 2020. Tutkimustyöni koostui selkeästi kolmesta isosta osasta. Olen kuvannut ne seuraavasti:

Alkuun esittämiäni kysymyksiä jouduin pohtimaan työn edetessä moneenkin kertaan ja refleктоimaan niiden merkitystä useasta eri näkökulmasta. Ensimmäisessä vaiheessa perehdyin olemassa olevaan materiaaliin ja huomasin, että joudun heti alkuun selvittämään itselleni ja tutkimustyötäni varten eri käsitteitä, jotta pystyn kirjoittamaan oikeilla termeillä.

Vapaaehtoistyöstä löytyy materiaalia sekä kirjallisessa että sähköisessä muodossa. Suomessa keskeisessä asemassa ovat olleet Anne Birgitta Pessi (os. Yeung), Marianne Nylund ja Juho Saari. Myös yliopistot ja ammattikorkeakouluopiskelijat ovat käsitelleet aihetta eri näkökohdista pro-gradu tutkielmissaan, esimerkiksi Eero-Tapani Hynynen: ”Pyyteetöntä auttamista, henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä – vapaaehtoisen motiivit ja kolmannen sektorin auttamistyössä”, Tampereen yliopisto tai opinnäytetöissään Pauliina Kallio ja Jenni Sachs: ”Ensimmäiset askeleet vapaaehtoiseksi, Opas vapaaehtoistoimintaan lähteville opiskelijoille, Lahden ammattikorkeakoulu.

Toisessa osiossa keskityin haastattelukysymysten luomiseen ja kävin menetelmiä läpi. Kävin keskustelua opinnäytetyön tilaajani kanssa siitä, miten saisin kattavan haastatteluryhmän koottua eli tutkimukseeni sopivia henkilöitä, joita voisin saatekirjeelläni ja haastattelurungolla lähestyä.

Lähetin opinnäytetyöni säännöllisin välein vastuopettajalleni kommentoitavaksi ja kysyäkseeni eteneekö työni halutulla tavalla. Huomioin hänen palautteensa ja ohjeistuksensa jatkaessani tutkimustyöni kirjoitusta. Säännöllinen arviointi on ollut minulle tärkeää, sillä sen kautta olen saanut kirjoittamiseeni uusia näkökulmia.

Kolmas osio on ollut mielestäni vaikein osio kirjoittaa. Johtopäätösten näkyväksi tekeminen eritoten.

Minulle tutkijana oli avartavaa tutustua, mistä vapaaehtoistyö kumpuaa ja kuinka tärkeä rooli vapaaehtoistyöllä on yhteiskunnassamme. Ennen opinnäytetyötäni olin itse niin sanottu ”tavallinen” vapaaehtoistyöntekijä enkä miettinyt enempää sen roolia tai yhteiskunnallista painoarvoa. Nyt tutkimukseni loppupuolella ymmärrän, ettei monikaan kolmannen sektorin organisaatio pystyisi toimimaan ilman vapaaehtoisia.

6.3 Tutkimuksen yhteenveto ja keskeiset johtopäätökset

Vapaaehtoistyöhön liittyvä opinnäytetyöni toteutettiin Saalem-seurakunnan kanssa yhteistyössä. Tavoitteena oli selvittää vapaaehtoisten perimmäiset motiivit ja miten toimintaa voisi jatkossa vielä paremmin koordinoida sekä pysyä ajan hermolla. Aineisto oli suppea mutta antoi kattavan ja selkeän kuvan Saalem-seurakunnan vapaaehtoistyön toiminnasta. He edustivat tutkimuksessa vapaaehtoisia, jotka ovat opiskelijoita, mukana työelämässä tai jo työelämänsä päättäneitä.

Käsittelin teoriaosassani vapaaehtoistyön eri motivaatioita sille, miksi joku lähtee tekemään vapaaehtoistyötä. Oma tutkimukseni osoitti selvästi sen, että haastattelemani Saalem-seurakunnan jäsenet olivat erittäin vahvasti motivoituneita työskentelemään seurakunnan ja jäsentensä hyväksi. Heidän keskeisin motivaationsa oli heidän oma uskonsa ja halu palvella. Vapaaehtoisten sen hetkinen elämäntilanne antoi suuntaa siihen, mikä kyseisessä elämäntilanteessa oli heille tärkeintä. Vapaaehtoistyö ei ollut heille työtä vaan elämäntapa.

Seurakunnan henkilöstön huoli jatkossa on, riittääkö vapaaehtoisia tulevaisuudessa ja onko heillä aikaa tehdä vapaaehtoistyötä. Tätä samaa tukee Kansalaisareena tutkimus ”Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa”. Opiskelijat ja nuoret ovat innokkaimpia vapaaehtoistyöntekijöitä. Opiskeluryhmistä voidaan mainita ammattikorkeakoululaiset ja tuloryhmistä pienituloiset. He tekevät nykyään eniten vapaaehtoistyötä. Samaan aikaan miesten ja eläkeläisten vapaaehtoistyö on vähentynyt. (Rahkonen 2018). Näitä edellä mainittuja haasteita tulisi tutkia lisää ja löytää niihin kehitysideoita.

Opinnäytetyöni vahvisti Saalem-seurakunnan näkemystä vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveista ja antoi myös mielenkiintoisen, subjektiivisen näkökulman, heidän oman organisaationsa toiminnasta.

6.4 Lopuksi

Kirjoittaessani nyt johtopäätösosiotani maaliskuun 29, päivänä 2020, maailmaa on kohdannut pandemia virus Covid-19. Kaikenlainen kokoontuminen on kielletty. Saalem-seurakunta on reagoinut tähän muiden ohella nopeasti ja siirtänyt lähes kaikki toimintansa verkkoon. Vapaaehtoistyöntekijät ovat olleet mukana tekemässä muun muassa studiota Saalem-seurakunnalle, josta välitetään ja tuotetaan livelähetyksiä.

Vapaaehtoistyöntekijät jatkavat pyyteetöntä lähimmäisen rakkauttaan poikkeustilasta huolimatta ja motivaatiotaan kadottamatta.

LÄHTEET

Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Satakunnan painotuote. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Helluntaiseurakunnat 2020. Helluntaiherätys. Viitattu 1.2.2020. Saatavissa: <https://www.helluntaiseurakunnat.fi/helluntaiheratys>

Hynynen, Eero-Tapani 2015. Pyyteetöntä auttamista, henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä. Vapaaehtoistyön motiivit kolmannen sektorin auttamistyössä. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityö. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 26.3.2020. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97781/GRADU-1437141095.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Jokainen on osallinen 2015. Suomen Evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 21.4.2020. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/52567042/Jokainen+on+osallinen.pdf/8c9af91f-26e0-e292-ece9-328b4f8317bc>

Kallio, Pauliina & Sachs, Jenni 2019. Ensimmäiset askeleet vapaaehtoiseksi. Opas vapaaehtoistoimintaan lähtevälle opiskelijalle. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.3.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/260949/Kallio_Pauliina_ja_Sachs_Jenni.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kansalaisareena 2018. Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Viitattu 1.2.2020. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>

Kansalaisareena 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Viitattu 14.3.2020. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoisty%C3%B6n-tekeminen-Suomessa-2018-Stranius.pdf>

Kansalaisareena 2019. Toimintasuunnitelma 2019. Viitattu 2.11.2019. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/aineistoa/vapaaehtois-ja-vertaistoiminnan-maaritelmat/>

Kansalaisyhteiskunta 2004. Vapaaehtoisia tarvitaan. Viitattu 2.2.2020. Saatavissa: https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/vapaaehtoistoiminta/kansalaisfoorumi.net/vapaaehtoisia_tarvitaan

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.

Pessi, Anne Birgitta & Saari, Juho 2011. Hyvien ihmisten maa, Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Tampere: Juvenes Print Oy.

Rahkonen, Juho 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa – tutkimusraportti. Viitattu 25.4.2020. Saatavissa: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/vapaaehtoistoiminta/tutkimuksia-vapaaehtoistoinnasta>

Saalem 2020. Viitattu 10.9.2019 ja 1.2.2020 ja 18.4.2020. Saatavissa: <https://saalem.fi/>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Viitattu 21.03.2020. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Tasavertaisina ja osallisina 2018. Suomen Evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 21.4.2020. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/45404259/Tasavertaisina+ja+osallisina.pdf/53f83ce4-f894-00b6-517d-ba9ab86bf94c?t=1561549521000>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 21.3.2020. Saatavissa: <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Uskonnot Suomessa 2018. Helsingin Saalem-seurakunta.

Vapaaehtoistoiminta 2020. Suomen Evankelisluterilainen kirkko. Seurakuntaelämä. Viitattu 21.4.2020. Saatavissa: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/vapaaehtoistoiminta>

Vapaaehtoistyö 2020. Viitattu 21.4.2020. Saatavissa: <https://vapaaehtoistyö.fi/>

LIITTEET

LIITE 1. HENKILÖKUNNAN RYHMÄHAASTATTELUN RUNKO (toteutetaan Saalem-seurakunnan työntekijälle)

1. Kuka olet?
2. Mitä teet Saalemilla?
3. Mikä on mielestäsi vapaaehtoistyöntekijöiden merkitys Saalem-seurakunnalle?
4. Miten vapaaehtoisia rekrytoidaan?
5. Onko olemassa jotain kriteereitä?
6. Voiko vapaaehtoistyötä tehdä LIIKAA?
7. Miten näin suurta vapaaehtoistyöntekijöiden palettia pidetään kasassa?
8. Millaisena näet vapaaehtoistyön Saalemilla tulevaisuudessa? Onko siinä jotain haasteita, millaisia?
9. Onko vapaaehtoistyöntekijöillä jotain yhteisiä tekijöitä?
10. Mitä sinä haluaisit kysyä Saalemin vapaaehtoistyöntekijöiltä, heille suunnatussa suuressa verkkokyselyssä?

LIITE 2. VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN YKSILÖHAASTATTELUN RUNKO
(perustuu vapaaehtoistyöntekijän omaan tarinaan ko. aiheesta, max. 4 valikoidulle henkilölle)

1. Kuka olet?

2. Mitä teet Saalemilla?

3. Milloin/miten olet tullut Saalemille vapaaehtoistyöntekijäksi? Mikä on sinun henkilökohtainen tarinasi?

4. Mitä vapaaehtoistyö antaa sinulle?

5. Suositteletko vapaaehtoistyötä ja kenelle?